

**BYT** (47) *sb m*

*sg N* byt (8). ◊ *G* bytu (19) *BierEz*, *ForCnR*, *BielŻyw*, *KromRozm I*, *BielKom* (2), *RejFig*, *BielKron*, *GórnDworz*, *KochFr*, *BielSen*, *ArtKanc*, *GórnTroas*, *GrabowSet* (2), *WyprPl*, *PowodPr*, *CiekPotr*, *KlonFlis*; *byta RejZwierc* (2) [w rymie]. ◊ *D* bytu (1). ◊ *A* byt (6). ◊ *I* bytem (4); -em (2), -(e)m (2). ◊ *L* bycie (6). ◊ *pl N* byty (1).

*Sł stp*, *Cn notuje*, *Linde XVI* (pięć z tych samych przykładów) – XVIII w.

1. *Pierwotnie fil.: existentia, istnienie, bytowanie, trwanie, życie; sposób życia; vita Cn* (40) : my tobie tego bytu v pana Szczeńciá żiczemy/ ij tey miłóci *ForCnR* C2v; Lepyeyby sie lnadz nigdy człowieu nie rodzić/ Gdy sie tak nam nie może byt s wcześnością zgodzić *BielKom* E4; Nyerządność/ nyczżyftosć/ zuchfáltwo/ to były ich wślythkye byty. *GliczKsiqz* E2; Ieft miałto kázde podobne ciálu człowieczemu/ bo takéż s części swoich složone społu/ á kázda część roznego bytu. *BielKron* 108; tak czály s fortuną sie mienia/ iż żadna rzecz w swoim bycie ná wieki nie trwa *BielKron* 129v; bo ielli [świerzb] z wnętrza pochodzi/ á iuz mu sye długim bythem [przykrzył/ niech go nie z wiérzchu zá razem gába *SienLek* 133; bo sie im [panom] tak widzi/ żeby [prawiedliwość [...]] miała być iáko iednym munśtukiem/ ktory by ie pohámowác [...] miał/ y vmnieyźyć onego bytu/ ktory s pánowania aż do náfyczenia máią *GórnDworz* Ee5; PAnny wálz byt/ mogę rzec/ co sye wam klániáią: Lecz y tych nie zły/ ktorzy do dná dopijáią. *PudlFr* 40; We wśzech tych co go miłuią/ słowa iego przyimuią/ czyni przybytek swoy rofkosny/ áby w nich miał byt swoy láfkawy. *ArtKanc* A13, Kv; Pánie/ ktory wźem władniefz/ krolu co bez ciebie Bytu ná ziemi nie ma/ bytu nie ma w niebie. *GrabowSet* X3; Radbym iefcze [próbował] bytu żołniérkięgo *WyprPl* A3; Ale boiowanie Byt náfz podniebny/ on frogi ciemności Hetman/ y swiátá lákome márności/ O náfze pilno czynią zepłowanie. *SzarzRyt* A2.

*Przysłowia:* A kto chce bytu dobrego/ Pátrz sobie rowny rownego. *BierEz* Pv.

Tak flugá w dobrym bycie/ nigdy zły nie zbędzye. *RejZwierc* 121.

ále y o swym włáfnym nic nie myfli/ iedno tak sobie buia pułtopas poki żytá poty bytá. *RejZwierc* 100, [233].

*Zwroty:* »użyć (a. zażyć) bytu« [szyk zmienny] (5): Dawa nam Bog dofyc z niebá/ Trunkow mięfa ryb y chlebá/ A tak przijmi zákon z námi/ Vżywiemy bytu łami. *BielKom* E7v, D6; przedsię ktoś niemądry/ Częftował pániá [...] iądry. Tráfił się tám do tego/ co iey téż rad fluzył/ Ale iefcze był tego bytu zniá nie vzył. *KochFr* 77; Iuzefmy się téż plákác náuczyl/ A tego bytu dobrzechmy záżyly. *GórnTroas* 12; Potym lepszego bytu chćieli vzyć/ Záchćiáło się im v Krolowey fluzyc *KlonFlis* G4.

*Wyrażenia:* »czysty byt« (1): Máfz czyfity byt ná tym swiećie: Profzę niechay z tobam miefzkam/ A wieczne towarzysfstwo mam. *BierEz* Rv.

»dobry byt« = *vita ad mensam bene instructam Cn* [szyk 14 : 1] (15): Teraz dobry byt poznay/ Tym kołaczem gárdło nátkay. *BierEz* C3, Pv; *RejKup* p5v; *KromRozm I* A4v; *KromRozm III* L3v; *BielKom* F8v; *RejZwierc* 121; *OrzQuin* B3v; *GórnDworz* Hh3, Hh6v; Náfz Ziemiánfki dobry byt/ iáko fubtelności nie zdoła/ takby żadná niemiárą obkládác sie nie miał. *GostGospPon* 169; *RybGęfli* D3v; Gdyż Pánu dziedźicznemu wolno záwłze rodzicá swego/ y z kráiu swiátá/ by też w nawiętfze wćiążenie z nalepfzego bytu wźiác/ poimác/ zwiázác *PowodPr* 68; *CiekPotr* 37; *KlonFlis* G4.

»byt dostateczny« (1): Kofztowne potrawy iádły. A gdy táko hoynie żylá/ Myíz fie wieśna zádziwiłá: Chwałac ten byt doítáteczny/ Ieíliby też był prześpieczny. *BierEz* M3v.

»osobny byt« = *subsistentia* (1): że Perfoná to słowo znáczy w łobie rzecz tháką w íwym oíobnym bycie álbo íthanie/ ktora tym co íeít wítáwiczníe/ íeít/ á nieodmiennie *SarnUzn* B5v.

»byt wieczny« = *nieśmiertelność* [szyk 1 : 1] (2): dyabli íą żywi cicho, [...] ducha cirpiącego, ciała powietrznego, bytu wiecznego *BielŻyw* 91; *ArtKanc* T10v.

2. *Miejsce pobytu* (7) : *RejFig* Aa3; Hic ego moror, Tu ya mieśzkam/ tu yeít móy byt. *Mącz* 232d.

*bytem skąd* = *zamieszkały* (1): SOlon mędrzec íeden z íiedmi mędrzczow rodem y bytem z Aten. *BielŻyw* 5.

*Fraza*: »nie tu [czyjego] bytu« = *nie ma tu (dla kogoś) miejsca, wynoś się!* (1): Y z íiemie precz wyciągay/ nie tu twego bytu *BielSen* 6.

*Zwroty*: »bytem być« (1): Commorari apud Pelorum, Mieśzkáć/ bytem być. *Mącz* 233a.

»mieć swój byt« (1): Moror ... Aliquando significat, Mieśzkam/ mam íwóy byt. *Mącz* 232d.

»[gdzie] bytem mieszkać« (1): wszak ía w Polscze bytem nie mieśzkám, nie zawadzę ni komu *ActReg* 159.

*Synonim*: 1. *stan*.

*Cf* [BOŻYBYT], BYCIE, BYTNOŚĆ, BYTO